WASHINGTON D.C.

І чужому научайтесь, й свого не цурайтесь... Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНС: HEnderson 5-8740 Тел. з Ню Йорку: BArcly 7-4125

РІК LXVI. Ч. 55. ЦЕНТІВ 12 CENTS ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 21-го БЕРЕЗНЯ (MARCH) 1959 TWO SECTIONS (SECTION 1) No. 55. VOL. LXVI.

АТОМОВІ ЕКСПЛЬОЗІЇ В МІЖПЛАНЕТНИХ ПРОСТОРАХ ВАЖЛИВІ ДЛЯ АТАКИ Й ОБОРОНИ

Наукові і технічні керівники „Проєкту Арґус": д-р Джеймс А. Ван Аллен з Університету Стейту Айови, Ніколяс Константіне Крістофільос, дослідник з Каліфорнійського Університету й адмірал Ллойд Н. Мюстин, командант з'єднання кораблів, що брало участь у переведенні проєкту.

Вашинґтон. — У зв'язку з опублікуванням даних про переведення експльозій атомової бомби на висоті понад 300 миль в Пентаґоні відбулася пресова конференція, під час якої заступник секретаря оборони Доналд А. Кворлс і керівники окремих мілітарних дослідних проєктів відповідали на питання, зв'язані з „проєктом Арґус", що його здійснили ЗДА в літніх місяцях минулого року. Крім Кворлса у пресовій конференції взяли участь Герберт Йорк, директор оборонних дослідів і техніки, Рой В. Джансон, керівник Аґенції заавансованих дослідних проєктів, д-р Франк Г. Шелтон, технічний керівник спеціяльних збройних проєктів і д-р Вільям Дж. Талер, голова проєктної ділянки у бюрі морських дослідів. Згідно із заявою Кворлса, в днях 27 і 30 серпня, як теж у дні 8 вересня мин. року ЗДА перевели три атомові експльозії в міжплянетарних просторах. Вистрелені з допомогою ракет атомові бомби розірвалися на висоті 300 миль над землею і наслідки цих експльозій дали дуже важливі дані для наукових й оборонних цілей. Зокрема вони причинилися у великій мірі, як це ствердив Кворлс, для дослідів і розвитку нових родів зброї. Підтвердив також Кворлс, що переведення „Проєкту Арґус" матиме велике значення у розвитку алярмової системи проти балістичних ракет і для справи вислідження атомових експльозій. Не торкнувся Кворлс у своїх відповідях на питання журналістів цілком висловленого початкового погляду, що з допомогою атомових експльозій в міжплянетних просторах можна буде створювати радіяційну „оборону" чи пак „парасолю" з електронів і невтронів, як охорону проти ворожих далекосяжних ракет. Справа створювання такої охоронної занавіси, теоретично можлива, але вимагає, як заявив директор оборонних дослідів і техніки Герберт Йорк, ще довгих дослідів і експериментів у цій ділянці. Так же само, як колись збудування першого атомового реактора (1942 р.) мало насамперед наукове значення, хоч і потому воно допомогло випродукувати першу американську атомову бомбу, таж і минулорічний експеримент має велику наукову вагу, але його наслідків ще не можна передбачити. Відповідаючи на закиди журналістів, що вони не одержали нових і задовільних інформацій про „Проєкт Арґус", Кворлс відповів, що він був до останньої хвилини противником проголошування цілої справи і що для народу вистачить покищо тільки знати, що такий експеримент відбувся. Тому теж Кворлс не дозволив присутнім разом із ним на пресовій конференції керівникам дослідних ділянок входити в подробиці і говорити про справи, які ще мусять залишитись таємницею. Під час конференції стверджено ще тільки, що випущення ракет з атомовими бомбами відбулося з корабля „Нортон Савнд" на південному Атлянтику.

Починає працювати комітет для поборювання інфляції

Вашинґтон. — 18-го березня економіст Шикаґовського університету д-р Аллен Валліс склав присягу в Білому Домі як виконний містоголова окремого комітету, визначеного президентом Айзенгавером, для поборювання інфляції та вивчання її причин. Офіційним головою цього комітету є віце-президент Ричард М. Ніксон і він очолює той комітет, що урядово називається „Кометіт Стабілізації Цін для Економічного Розвитку". Деякі республіканці вже почали хвилюватися тим, що цей комітет ще не працює, а то тим більш, що демократи в Конґресі зорганізували власну комісію, яка досліджує причини інфляції. Спільна Конґресова Економічна Комісія під проводом сенатора Пола Даґлеса також має займатися справою інфляції, згідно з вимогами сенатора Линдона Б. Джонсона. Сенатор-демократ Ричард Нюберґер вносить окремий законопроєкт про те, щоб при Президенті була комісія, яка вирішувала б справу цін, платень і контролі комірного.

В АМЕРИЦІ

● **Президент Айзенгавер** прийняв запрошення прибути до Ню Йорку 14-го травня на закладини наріжного каменя під будову Линколнового Центру для практичного мистецтва. Після того Президент промовлятиме в готелі „Валдорф-Асторія" на обіді, що його влаштує Крайова Академія Наук. Президент вернеться до столиці того самого дня.

● **Френсис Е. Бенсон** із Шикаґо, відзначаючи 100-ті роковини з дня свого народження, дала своїм гостям таку рецепту довговічности: „Ніколи не одружуватися, нічим не турбуватися, багато їсти і, найважливіше, — подовгу спати".

● **Джирнал оф Педіятрікс"** закликає батьків пильнувати, щоб їхні малі діти не лизали фарби на стінах, парканах і інших предметах, бо оливо, що є в тих фарбах, затруює дитячий організм і спричиняє хронічну анемію, блювоту, брак апетиту, затвердження, конвульсії, а деколи й смерть.

● **В Ню Йорку** поліції вдалося викрити групу осіб на чолі з Роналдом Стівенсом (дійсне прізвище Діблін), які втягали молодь у неморальне життя. Заарештовано 10-ох хлопців і дівчат від 11 до 15 років. Діблін мав особисті зв'язки з 30-ма дівчатами. Між заарештованими дві його кузенки. Поліція закликає батьків більше уваги приділяти вихованню своїх дітей.

● **В Оттаві** Канада помер на 62-му році життя канадійський міністер закордонних справ Сідні Е. Смит. Він хворів на серце.

Встановлено радаровий контакт із Венерою

Вестфорд, Массачусетс. — 19-го березня представник Массачусетського Технологічного Інституту повідомив, що науковці з його лябораторії 10-го і 12-го лютого минулого року вислали були радарові сиґнали на Венеру" і тим способом нав'язали контакт із цією плянетою, бо вдалося дістати їх звідтам назад. На цій основі вдалося зробити, між іншим, таке ствердження: „Тимчасові обрахунки показують, що виміри соняшної системи є дещо менші, як досі гадали". Президент Айзенгавер вислав ґратуляції тим науковцям та інженерам, які працювали в лябораторії, називаючи їх успіх „визначним осягом в наших пробах пізнати космічні простори". Цей дослід був першим кроком в докладному вимірюванні віддалів між плянетами. Астрономи дістануть дані про цей радаровий контакт і визначать віддаль Венери від Землі в милях. В найближчому вересні лябораторія повторить цей експеримент, бо тоді Венера знову буде близько Землі.

Вимагають збільшити потужність надавачів „Голосу Америки"

Вашинґтон. — Директор Інформаційної Аґенції ЗДА Джордж Аллен, яка керує надавачами радія „Голос Америки", домагається, щоб збільшити потужність дотеперішних надавачів того радіо, яке безпосередньо передає вістки поза залізну заслону. Тепер головні пункти цього надавання в Танжері в Африці і в Мюнхені, в Німеччині, а Аллен хотів би, щоб можна було надавати авдиції просто з Америки без жадної трансляції. Крім того аґенція хотіла б поставити надавач десь у східній частині в районі Середземного моря, щоб з успіхом можна було передавати вістки в район між Москвою і Уралом та до Центральної і Південної Азії. Крім того передавача мав би ще бути менший надавач на середні хвилі, який обслуговував би балканські держави, Україну та район Чорного моря. На це поліпшення авдицій треба нових фондів, і Інформаційна Аґенція ЗДА їх вимагає, щоб з успіхом можна було спростовувати ті брехні, які розсівають по світу совєтські радіові стації.

400 ГРОМАДЯН ЗБИРАТИМЕ ФОНДИ НА ПОТРЕБИ ШКОЛИ СВ. ЮРА В НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк. — Уже в наступному тижні майже чотири сотні місцевих українських громадян застукає до дверей, серця і кишені кожної відомої в цій метрополії української родини, збираючи фонди на потреби здвигненої в останніх роках величавої української школи св. Юра. А ці потреби великі, бо школа, будова якої коштувала точно 1,931,462.40 долярів, має ще 990,267.50 долярів гіпотечного заборгування, при чому чергова рата частинної сплати заборгованости в сумі 184,800.00 долярів припадає на першого червня ц. р. Значить, щоб сплатити довги і остаточно завершити будову і устаткування школи, потрібно ще кругло мільйон долярів, що їх повинні скласти місцеві громадяни та збіркою яких займеться армія збірщиків в силі майже 400 осіб. Ці збірщики відбули минулого четверга, 19-го березня ввечорі в приміщенні школи св. Юра свої перші наради, в яких взяли участь і відомі громадські діячі. Наради відкрив молитвою всч. о. Орест Засійбіда, ігумен ЧСВВ; а проводив ними всч. о. Єронім Барнич. Про рішальні завдання рідної школи для родини, громади і спільноти та про необхідність здобути потрібні ще на неї фонди, від чого залежить бути чи не бути цій школі, говорили всч. оо. Юліян Катрій, парох церкви св. Юра, Патрик Пащак і Єронім Барнич, а з громадян забирали в цих справах слово головний предсідник УНС Д. Галичин, д-р Баран, п. Словицький, що є управителем Метрополитен Лайф Іншуренс Компані, головний секретар УНС д-р Ярослав Падох та адв. Степан Ярема. Збірщики прирекли докласти всіх зусиль, щоб придбати для школи необхідні фонди, тим більше, що велика місцева громада вже досі виявила до цієї справи багато серця, отже не має причин до побоювання, що вона так славно розпочатого нею великого діла не завершить. Збірщики будуть відповідно акредитовані вже в найближчу неділю і негайно почнуть свою акцію. Збори закрив молитвою о. ігумен Засійбіда.

● **З'їзд Закарпатських Українців ЗДА і Канади** — відбудеться — як повідомляють з Торонта — уже невідклично в днях 4 і 5 липня ц. р. в Торонті. У з'їзді візьмуть участь не тільки уроджениці Закарпаття, але й усі ті, що там колись жили і працювали. В справах з'їзду звертатися і зголошення треба надсилати на адресу: Carpathian Convention Committee, 326 Queen St., W., Toronto, Ont., Canada.

Д-р Михайло Снігурович обняв пост організатора УНСоюзу на Коннектикет і сумежні стейти

Д-р Михайло Снігурович

Джерзі Сіті. — Головна Канцелярія УНСоюзу повідомляє, що відомий громадянин міста Ню Гейвен, д-р Михайло Снігурович, обняв пост організатора УНСоюзу на стейт Коннектикат і стейти Нової Анґлії. Д-р Снігурович, народжений в 1915 році в Києві, виховувався в Галичині, де в 1939 р. закінчив правничий факультет Львівського Університету зі ступенем маґістра права. Згодом він здобув докторський ступінь на Українськім Вільнім Університеті. Крім правничих студій, д-р Снігурович студіював дипломатичні науки й закінчив їх. В часі війни й після неї новий організатор УНСоюзу занимав ряд відповідальних адміністраційних та правничих постів в Галичині, а згодом у Німеччині, де м. ін. працював в правничому та пресовому відділі головної кватири IPO. Після прибуття враз із дружиною та двома донями до ЗДА, д-р Снігурович працював у правничій фірмі Кларк, Гол і Пек, а також, перейшовши з визначним успіхом однорічний асекураційний вишкіл компанії Ню Йорк Лайф Іншуренс Ко, деякий час працював для неї здобувши собі, завдяки своїм успіхам місце у почеснім клюбі найуспішніших продавців асекурації. В особі д-ра Михайла Снігуровича, досвідченого правника й забезпечника, УНСоюз, а з ним наша громада здобули нового й надійного працівника на трудному а водночас дуже потрібному полі життьового забезпечення.

Англійський прем'єр Мекміллен прибув до ЗДА на наради з Президентом

Віце-президент ЗДА Ричард М. Ніксон і діючий державний секретар Крістіян А. Гертер вітають на летовищі у Вашинґтоні прем'єра Великої Британії Геролда Мекміллена, який прибув до ЗДА разом з міністром закордонних справ Селвином Ллойдом на розмови з президентом Айзенгавером.

Вашинґтон. — В четвер вполудне англійський прем'єр Геролд Мекміллен прибув в асисті 29-х членів делеґації, в їх числі й міністер закордонних справ Селвин Ллойд, ракетним літаком з Оттави до Вашинґтону, де на летовищі привітали його віце-президент Ричард Ніксон і діючий секретар Хрістіян Гертер. Ніксон заявив, що американський уряд і нарід признають заслуги Мекміллена в його зусиллях „для справи єдности вільних народів і світового миру". Мекміллен підкреслив у короткій відповіді „взаємну залежність вільного світу, якого наріжним каменем є партнерство між З'єдиненими Державами і Великою Британією". На п'ятницю 20 ц. м. перед полуднем призначено відвідини Мекміллена в недужого державного секретаря Дж. Ф. Доллеса у шпиталі та коротку розмову між ними. Зараз пополудні Президент і англійський прем'єр відлетять гелікоптером до віддаленого від столиці ЗДА на 65 миль Кемпу Дейвіда в залісених горах Мериленду, де вони перебуватимуть до неділі чи понеділка найближчого тижня. По американському боці в розмовах братимуть участь през. Айзенгавер, діючий державний секретар Хрістіян Гертер, асистент державного секретаря для европейських справ Лівінґстон Мерчант, американський амбасадор в Англії Джон Г. Вітні і секретар штабу Білого Дому, ген. Ендрю Гудпастер. По англійському боці будуть приявні прем'єр Мекміллен, міністер закордонних справ Ллойд, амбасадор Англії у Вашинґтоні сер Геролд Каччія, секретар англійського уряду сер Норман Брук і постійний заступник секретаря в міністерстві закордонних справ сер Фредерік Міллар. Після повороту з Кемпу Дейвіда до Вашинґтону відбудеться в столиці щонайменше ще одна ширша нарада.

Італійський прем'єр роз'їздить по західній Европі

Париж. — Італійський прем'єр Антоніо Сені перевів два дні в Парижі на нарадах з французькими державними діячами „для встановлення спільної лінії в політиці, яка єдино може запевнити мир і безпеку обом країнам". На ці наради прибув з Лондону італійський міністер закордонних справ, кол. прем'єр Джузеппе Пелла, який нараджувався ще з прем'єром Мекмілленом і міністром Селвайном Ллойдом, поки вони від'їхали до Оттави й Вашинґтону. Сені і Пелла від'їдуть на такі ж наради з західньонімецькими державними мужами в Бонні. Італійці не беруть безпосередньої участи з спорі з Совєтами за західній Берлін. Але вони хочуть дістати для себе докладні інформації про стан справ : Лондону, Парижу і Бонну, залишаючись вірними союзниками в Північно-атлянтійському бльоці держав.

ГОМУЛКА ВИКИНУВ СТАЛІНІСТІВ З ПРОВОДУ КОМПАРТІЇ

Варшава. — На закінчення конґресу Польської комуністичної партії її перший секретар Владислав Гомулка „запропонував" нову листу Центрального Комітету, що і слухняно одноголосно прийнято. З давнього складу партійного ЦК скреслено 18 осіб з яких 14 були членами т. зв. Натолінської групи, себто сталіністів, що радили в підваршавському Натоліні. На їх місце Гомулка ввів самих „своїх" людей, які підтримують його лінію.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **Загальні збори Українського Академічного Товариства „Зарево"** в Монтреалі відбулася дня 15 березня ц. р. На зборах, що ними проводив Лев Винницький, як предсідник й Ігор Дякунчак, як секретар, обрано нову управу монтреальського відділу „Зарева" у складі: Богдан Турченюк, голова, Анатоль Криворучко, заст. голови й Ігор Дякунчак, секретар. Під час Зборів д-р Марко Антонович виголосив доповідь про журнал „Розбудова Держави" — його обличчя та видавничі й адміністраційні проблеми.

● **Д-ра Юрія Рибака з Филаделфії**, члена американської Крайової Асоціяції Бухгалтерів найменовано заступником директора для персональних справ у филаделфійській компанії „Джан Вуд". Повідомлення про цю номінацію надрукував бюлетень Асоціяції „Фил НАА'С Беллрінґер".

● **Рома Прийма**, відома українська танцюристка і, як її називає американський коментатор Чоллі Нікербакер, українська красуня, виступила наприкінці лютого ц. р. в телевізійній передачі в Маямі на Флориді. Після цієї передачі гіндуський князь Гарі Джаяй з Калькути влаштував для Роми Прийми прийняття в місцевому Леписовому Палаці.

Іван Маркович, визначний союзовий піонер - діяч, упродовж 37 років секретар 342-го Відділу УНСоюзу в Картереті, Н. Дж., помер в п'ятницю, 20-го березня ц. р. в Картереті — інформує всч. о. Іван Гундяк, місцевий український православний парох та відомий союзовий діяч. Похорон відбудеться в понеділок, 23-го березня, о годині 8:30 рано, з української православної церкви св. Димитрія в Картереті. Покійний осиротив дружину Павлину, синів Йосипа та Івана і доньку Марію Зубак. Функції секретаря 342-го Відділу УНС перебрав всч. о. І. Гундяк.

МОСКВА ПОГОДЖУЄТЬСЯ НА КОНФЕРЕНЦІЮ МІНІСТРІВ НА 11 ТРАВНЯ

Москва. — Нікіта Хрущов скликав в минулий четвер 19 березня пресову конференцію на Кремлі та відчитав перед 400 журналістами приготовану заяву і протягом двох годин відповідав на запити. Він не сказав нічого нового і не відступив від своїх давніх позицій у справі Німеччини та Берліну, але — за коментарями західньої преси — вдарив у трохи спокійніший та „примирливіший" тон. У своїй заяві підкреслив одностайність поглядів з англійським прем'єром Мекмілленом, що міжнародні спори повинні бути вирішувані радше у переговорах, як шляхом війни. Твердив, що в усьому світі є нахил до замирення і, як на приклади, вказав на останні виступи американських сенаторів Фулбрайта та Менсфілда, які, мовляв, хоч і твердили дещо такого, з чим він, Хрущов, не може погодитись, проте водночас давали ідеї, які могли б стати предметом дискусії. Хрущов підкреслив теж, що президент Айзенгавер у своїй промові з 16 ц. м. підтримав ідею про ведення переговорів та запевнив про пооблення зусиль, щоб ті переговори закінчились успіхом. Зате Хрущов таврував „генералів і адміралів", які виступають „з безглуздими погрозами" супроти Совєтів. Хрущов старався знову переконувати, що Совєти „нічого не хочуть", як тільки миру, закінчення формального воєнного стану з Німеччиною, підписання мирового договору з двома існуючими Німеччинами та „замирення" в західньому Берліні, в якому задовго перебувають закордонні війська. Відповідаючи на запити журналістів, Хрущов заявив, що коли західні держави запропонують в своїй відповіді на останню совєтську ноту дату 11 травня на конференцію міністрів закордонних справ, то Совєти на неї погодяться. Він знову обмежував засяг такої конференції тільки до двох справ — мирового договору з Німеччиною і справи західнього Берліну, але зробив це в такій формі, що західні дипломати ніби вбачають у засадничій згоді Совєтів на конференцію міністрів закордонних справ фіртку для можливого переговорення цілого комплексу справ, зв'язаних з проблемою Німеччини. Хрущов очевидячки був сердитий, коли згадано йому зізнання генерала Тейлора і адмірала Бирке перед Сенатською комісією. Мовляв, названий адмірал назвав три-чотири дні, потрібні для знищення в атомовій війні Совєтів; але він „поганий математик", бо не вирахував, скільки годин було б досить, щоб знищити куди менші західні країни. Хрущов твердив, що в останніх заявах през. Айзенгавера були суперечності, але — мовляв — остання його промова з 16 ц. м. була „розсудливіша і помогла заспокоїти атмосферу". В одинокій, поза Німеччиною, справі, що її заторкнено на тій пресовій конференції, Хрущов знову картав арабського президента Нассера, якого назвав „молодим чоловіком з гарячою головою".

Женевська конференція про припинення атомових досвідів — дістане „ферії"

Женева. — В четвер у минулому тижні відбулось 71-ше засідання східньо-західньої конференції про припинення всяких дальших атомових експериментів, з участю ЗДА, Англії і Франції. Конференція зайшла геть у сліпий кут, коли Совєти рішуче відмовились від згоди на встановлення міжнародних контрольно-інспекційних пунктів з свободою рухів для членів тих контрольних станиць. Совєти твердять, що такі „атомові інспектори" були б насправді шпигунами Заходу, дармащо ЗДА не бояться впустити на свою територію таких же інспекторів-москалів. Не маючи довір'я, що Совєти чесно дотримуватимуть умову, Захід ніяк не хоче підписати її без згоди на міжнародну контролю. Проте ніодна сторона не хоче перша зривати конференції з уваги на міжнародну опінію. Тому зирпнув проєкт, щоб конференція „розійшлась на ферії" приблизно до половини наступного місяця. В міжчасі відбудеться вже нарада Айзенгавера і Мекміллена, як теж з'їзд міністрів закордонних справ НАТО у Вашинґтоні, і буде відомо, чи і коли відбудеться конференція „на вершинах". Отож делеґати трьох названих держав у Женеві воліють „почекати".

АНГЛІЯ ПРИЗНАЛА САМОСТІЙНІСТЬ КИПРОВІ

Лондон. — Англійський парлямент ратифікував в минулий четвер 19 ц.м. договір, підписаний в минулому місяці прем'єрами Англії, Туреччини і Греції та лідерами греків і турків на Кипрі про признання середземноморському острову Кипрові державної самостійности із збереженням на ньому суверенних англійських військових баз. Договір проголошено важним без голосування після того, як 299 голосами проти 246 відкинено соціялістичний внесок, що засуджував англійську політику на Кипрі. Цей договір був уже ратифікований грецьким і турецьким парляментами.

У СВІТІ

● **Фрідріх Еберт**, син колишнього президента Німеччини за так званої Веймарської конституції, президент Східньої Німеччини, загрозив у статті вміщеній в часописі „Нойє Дойчлянд", що, на випадок війни, згинуть не тільки мешканці Берліну з американською в ньому залогою, але й населення американських міст. Цей німецький комуніст „не всилі зрозуміти": чому Америка має битися за „вільне місто" Берлін.

● **Єржи Моравський**, член польського Політбюра, зважився посередньо боронити Тіта на з'їзді комуністичної партії у Варшаві. Він пригадував співпартійцям, що в період „культу особи" Сталіна в тодішній атмосфері терору переслідувано людей, що ставали в обороні інтересів окремих народів. Поляки в масі — коментує західня преса — співчувають Тітові, але Гомулка боїться Москви і разом з нею засуджує юґославський „ревізіонізм".

● **Інформаційна Аґенція** Середнього Сходу, яку вважають неофіційним голосом президента Об'єднаної Арабської Республіки, Нассера, назвала останню промову Хрущова „новим проявом комуністичного імперіялізму", що прагне настановити в Іраку владу комуністів, які сліпо королися б Москві. Цю вістку арабської аґенції з Каїро вважають за доказ того, що прірва між Нассером і Хрущовим, недавніми „щирими приятелями", дедалі зростає.

● **Селяни в північній Японії** зголосили скаргу, що під час летунських вправ, американці скидають на поля бомби, які шкодять посівам і є небезпечні для людей. Японські комуністи використовують кожну нагоду для ведення антиамериканської кампанії.

● **У Франції** покарано гривною у розмірі $200 колишнього лідера „партії неплачення податків", П'єра Пужада, за образу поліції. Пуджад заявив, що поліція свідомо провокувала авантюри на зборах „пужадистів" у 1956 р., щоб потім стосувати проти них репресії.

● **У Відні** засуджено на досмертну в'язницю колишнього ґестапівського ката Йосифа Ґабріеля, який винищив тисячі польських жидів. Досмертна в'язниця — найвищий вимір кари в Австрії.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник — UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

МЕКМІЛЛЕН У КЕМПІ ДЕЙВІДА

Приїзд англійського прем'єра Геролда Мекміллена до Вашингтону в минулий четвер 19-го березня ц. р. є завершенням тих його дипломатичних мандрів, що їх він переводить протягом останнього місяця з подивугідною енергією і видержливістю: 21 лютого ц. р. приїхав він на десять днів до Москви, а після повороту відтіль відвідав північно-ірляндського прем'єра в Белфесті, французького президента де Голя в Парижі, західньо-німецького канцлера в Бонні і канадійського прем'єра в Оттаві. Речник англійського уряду палко заперечив, начебто Мекміллен хотів перейняти на себе ролю, що її грав у міжнародному світі, як справжній керівник, ініціятор і координатор політики вільних країн, державний секретар Джан Фостер Доллес. „Але хтось мусить робити цю роботу", — додав він, натякнувши ніби на пустку, що настала з часом, коли недуга прикувала Доллеса до шпитального ліжка.

Подорож Мекміллена до Москви, як і пізніші його роз'їзди по західньому світі були і є контроверсійні і викликали масу різнородних, а то й взаємно суперечних коментарів. Коли вся англійська преса писала про його мандрівку до Москви, як про похвальну спробу в користь миру, то чимало голосів у вільному світі, до якого прилучався й вільний український голос, вбачали в тій мандрівці новий прояв західньої тенденції до „співіснування", новий удар по надіях уярмлених Совєтами народів на вільний світ, і тому шкідливу витрату енергії. Все ж Мекміллен — як це своєчасно стверджувано — не виявився Чемберленом, що в 1938 році їздив був до Мюнхену робити угоду з Гітлером коштом Чехо-Словаччини. Він відкинув спробу Хрущова відтягнути Англію від союзу з ЗДА та іншими країнами НАТО, щоб розколоти цей західній оборонний бльок і підкреслював солідарність Заходу. Проте, після драматичних епізодів, візита Мекміллена в СССР закінчилась спільним примирливим комунікатом.

Ось саме згадка в тому спільному комунікаті Хрущова й Мекміллена про потребу „розрідження" військових сил у „деяких частинах Европи" і викликала підозру, начебто Мекміллен перехилився в сторону відомого „пляну Рапацького" про демілітаризацію середньо-европейського обширу, з очевидною користю для Совєтів. Цей пункт, як також викувана Мекмілленом теза про потребу „міцної, але пливкої" політики насторожувала союзників Англії. Французький де Голь і німецький Аденауер напевно не приховували своїх застережень. Мекмілленові ніби то вдалося заспокоїти їх, і в офіційних заявах наприкінці тих розмов стверджувано одностайність поглядів.

Щоб осягнути ту одностайність на найважливішому відтинку західнього фронту — Англії і З'єдинених Держав — саме й прибув англійський прем'єр до Вашингтону. В затишному й від світа ізольованому палацику, в так званому Таборі Давида, в залісених горах Мериленду, там, де Ф. Д. Рузвелт і В. Черчилл прийняли постанову про створення в Европі другого воєнного фронту, Айзенгавер і Мекміллен вигладжуватимуть усі ще існуючі між ними сумніви і можливі розбіжності поглядів на те, яку тактику стосувати супроти Совєтів в нинішній грізній і заплутаній міжнародній ситуації. Можливість непорозуміння щодо постави Америки відпала після заяв Президента на його останніх пресових конференціях, після зізнань найвищих військовиків на сенатських комісіях, особливо ж після понеділкової промови Айзенгавера до народу через радіо-телевізійну сіть. Твердість заяви, що ЗДА готові воювати за Берлін, що вони не поступляться „ані на цаль" і відкидають будь-яке „розрідження" військових сил в Европі, яке хоч би в найменшій мірі скріпило стратегічну ситуацію Совєтів, водночас підкреслене промовчування терміну „політичної пливкости" — все це виключає сумніви щодо становища Америки. Але, як зазначає американська преса, ЗДА не будуть воювати за те, хто підписуватиме перепустки вантажним автам до Берліну, і за дату переведення вільних виборів у Німеччині. Тому Президент і проголосив свою згоду на нову конференцію „на вершинах" — „на розумній базі". Він це зробив із спеціяльною увагою на Мекміллена, що порушує конференцію „на вершинах" не так для того, щоб зробити приємність Хрущову, як для того, щоб демобілізувати внутрішньо-англійську соціялістичну опозицію.

Між президентом ЗДА і прем'єром Англії були, є і будуть різниці думок, бо між ними не те відношення, що між Хрущовим і будь-котрим сателітним „прем'єром". Але традиція союзницької приязні, свідомість спільного інтересу ЗДА, Англії й всього вільного світу та засадничо однакова оцінка большевицької загрози — дають повну гарантію, що відвідини Мекміллена в ЗДА закінчаться дійсною гармонією і принесуть скріплення антисовєтського фронту.

С. Гординський

СУЧАСНЕ УКРАЇНСЬКЕ МИСТЕЦТВО

II

Поданий у попередньому числі короткий розгляд українського мистецтва на рідних землях був нам потрібний для кращого з'ясування ролі нашого мистецтва на еміграції. В час, коли наші мистці на Україні не мають змоги творити або показати своє мистецтво без постійного догляду різних наганячів, ми маємо щастя і спромогу цілком вільної творчости, вартість якої самі не раз не вміємо гаразд оцінити і використати. Ми далекі від того, щоб твердити, начебто дома абсолютно все було зле, і що лише в нас на еміграції дерева ростуть до самого неба. Всім відомі наші важкі початки на місцях нового поселення, де ніхто сторонній ніколи не давав нам ніякої допомоги, бо та, що ми її мали, була виключно від нашого громадянства. Всі ми починали від не-мистецької праці, тільки поволі звільняючись від неї і знаходячи час та засоби для праці творчої. Ми мусіли вростати в чуже нам до того оточення і знаходити з ним якусь базу співпраці. Не зважаючи на все, наші мистці, індивідуально і групово, виросли у важливий культурний чинник нашої еміграції, на один з її найактивніших секторів. Щораз більше наших мистців здобуває творчу незалежність і починає жити виключно з своєї професії. Щораз частіше наші мистці виступають з успіхом на загально-американських і европейських виставках, успішно пройшли й наші зовсім окремі виставки в американських музеях, галеріях, бібліотеках і таких установах, як Об'єднані Нації. Українські виставки, на яких буває понад тисяча відвідувачів, не належать уже до рідкостей. Організаційно ОМУА виконало досі важливу й нічим незаступну культурну роботу, здобувши собі належний авторитет серед українського громадянства і в колах загальноамериканських. І коли сьогодні деякі виставки розкуповують до останнього твору, то це результат попередньої систематичної праці, результат естетичного виховання широких кіл нашого громадянства. Тут проведено певну конечну підставову роботу, яка стала передумовою наших збірних успіхів сьогодні. Все це створено більше ентузіязмом відданих мистецтву осіб, бо матеріяльні засоби організації завжди були дуже обмежені і на долю управи припадала не тільки організація виставок та інших мистецьких імпрез, а й суто технічна робота, ось як оправа і розміщування експонатів та дижурування.

Зробивши цей скорочено перспективний огляд наших умов, ми хотіли б спинитися над деякими проблемами нашого мистецтва. Не над теоретичними, бо на ці теми досить широко і постійно пише наша преса, а більше над справами професійними. Сьогодні ми маємо значну кількість мистців, які, побіч справ т. зв. чистого мистецтва, є спеціялістами різних поодиноких жанрів мистецтва. Отак ми маємо спеціялістів у ділянці графіки, настінного малярства, іконографії, мистецтва текстилю, вітражу, декоративної різьби. Деякі мистці добилися тут власних майстерень і ледве спроможні подолати постійний наплив замовлень. Таких спеціялістів у нас, можна сказати, ще замало, а в деяких ділянках їх і зовсім немає, наприклад, дуже здалася б окрема майстерня мозаїки. Про потребу спеціялізації зайве говорити, ще й до того в специфічно американських умовах, де тільки окремі особи, забезпечені матеріяльно, мають змогу віддаватися цілковито „чистому мистецтву".

Ця справа спеціялізації тісно пов'язана з проблемою нашої мистецької молоді, яка покінчила або кінчає американські мистецькі школи. Не є таємницею, що в тих школах сьогодні досить занедбаний рисунок, підстава кожного серйозного мистецтва. Там іде натиск радніше на композицію абстрактних форм, на виховання кольористичне. Все це проблеми важливі, але вони — тільки своєрідна математика і геометрія мистецтва, що можуть цікавити, в першу чергу, тільки мистців. Факт, що українське громадянство потребує і хоче мати мистців усесторонніх, які вміли б розв'язати проблему і портрета і краєвиду, графічної обкладинки й ікони, стінного малюнка й вітражу, орнаменту і оформлення сцени, ілюстрації і проєкту меблів, словом, для нашого громадянства все ще ідеалом є такі універсалісти, як покійні В. Г. Кричевський, П. І. Холодний, П. Ковжун. Ми не будемо казати, що кожен наш мистець мусить абсолютно все знати і вміти, але спеціяльна структура нашого громадського життя така, що воно потребує мистців саме такого типу, бо хоче мати когось, хто б давав відповідь на всі його естетичні проблеми. І наш мистець мусить це брати до уваги, інакше його нарікання на те, що громадянство його не розуміє і що він для нього непотрібна істота — будуть позбавлені ґрунту. Правда, ми мусимо брати до уваги й інший важливий момент, а саме, що більшість наших мистців працює не виключно для самого українського, але й для загальноамериканського громадянства і тому мусить орієнтуватися і на його уподобання. Справа тут — це акутна проблема власної мистецької структури кожного мистця, справа того, наскільки він вносить в американське мистецтво якісь відмінні елементи чи, навпаки, сам „американізує" своє мистецтво. Ми розуміємо добре, що це складна проблема впихати таких мистців у рамки поняття „українське мистецтво", хоч, з другого боку, ті рамки такі широкі і всеохопні, що вони обіймають усі можливі стилі і впливи сучасного світового мистецтва. Словом, справа ця варта дискусії.

Сказане вище тісно пов'язане з іншою проблемою, з проблемою естетичного виховання нашого громадянства. Впливу на це виховання наші мистці не повинні собі дати видерти. І коли ми часто чуємо скарги, що мистецькі смаки нашого загалу не-модерні, провінційні, що до нього даремна справа підходити з новим мистецтвом, то на це може бути лише одна відповідь: творити це мистецтво таким, щоб воно стало сприйнятне найширшим колам нашого загалу. Тільки ж до нього не треба йти з теоріями антиестетичними, бо наше громадянство має ще, слава Богу, прекрасне естетичне почуття того, що гарне, а що ні. Воно успішно культивує всі роди нашого народного мистецтва, глибоко естетичного, гармонійного, синтетичного, в порівнянні з яким багато творів нового мистецтва здаться неповажними і некультурними іграшками. І сучасний мистець не може не враховувати вище згаданих елементів, що є ознакою українського національного стилю; вони повинні проявлятися в його мистецтві незалежно від того, чи воно консервативне, чи модерне. Про ці справи в нас уже написано не мало, але вони будуть завжди актуальні в кожному українському мистецькому середовищі.

(Кінець буде).

СПРАВА ПРИЇЗДУ ДУРЧАНСЬКОГО

Двадцять років тому, 14-го березня 1939 року, Словаччина, так само, як день пізніше Карпатська Україна, проголосила свою державну незалежність, проклямуючи водночас із цим свій вихід із федерації з Чехією, з якою разом творила вона одну державу під назвою Чехо-Словаччина. Уряд новоствореної словацької держави, яка в силу тодішніх обставин опинилася під протекторатом Німеччини, очолили прихильники відокремлення Словаччини від Чехії під проводом о. д-ра Йосифа Тіса, як президента, та д-ра Фердинанда Дурчанського, як міністра закордонних справ.

Незалежна Словаччина перетривала тільки до 1944 року. Після окупації Центральної Европи совєтськими арміями її влучено знову в склад Чехо-Словацької держави, — формально ніби як окрему республіку, навіть з окремим урядом. Цим зліквідовано спробу словацького унезалежнення, що його прийняли чеські централісти із страшним обуренням, тавруючи прихильників окремішньої Словаччини, як сепаратистів, зрадників, німецьких запроданців і т. д. Все ж таки повне влучення Словаччини в склад чехо-словацької держави не зліквідувало словацького незалежницького руху, який має численних прихильників і в краю й у вільному світі, особливо серед словацької еміграції у ЗДА.

Вимагаючи права на самовизначення і на державну незалежність для своєї країни, словацькі незалежники у ЗДА, зорганізовані в Словацькій Лізі Америки, вирішили відзначити в березні ц. р. 20-річчя проголошення державної незалежности Словаччини окремими урочистостями в Ню Йорку, Клівленді, Питсбургу й інших містах і до участи в такій урочистості в Ню Йорку запросили д-ра Фердинанда Дурчанського, міністра закордонних справ Словаччини в рр. 1939 і 1940, що прибув до ЗДА із Мюнхену з початком березня ц. р.

Нюйоркська урочистість з участю Дурчанського, а передусім те, що американські словаки звернулися до посадників деяких американських міст і до губернаторів деяких стейтів з проханням відзначити відповідно День Незалежности Словаччини всюди там, де є більші словацькі середовища, стала приводом до завзятої кампанії, започаткованої екзекутивою еміграційної Ради Вільної Чехо-Словаччини і ще деякими іншими колами.

Напередодні словацької урочистости в Ню Йорку згадана екзекутива опублікувала в „Ню Йорк Таймс" (з 14-го березня ц. р.) відкритого листа за підписами Петра Зенкля і Юра Славіка, датованого днем 10 березня у Вашингтоні, із висловами обурення чи пак протесту проти відзначування „словацькими сепаратистами" Дня Словацької Незалежности, — тієї, мовляв, незалежности, що її „Гітлер накинув словацькому народові, щоб розбити демократичну Чехо-Словаччину". В дальшому екзекутива Ради Вільної Чехо-Словаччини попереджає, що „словацькі сепаратисти" намагаються здобути підтримку для своїх святкувань у різних американських містах і навіть декларації від американських політиків з визнанням „т. зв. словацької незалежности". — Вкінці згадана екзекутива інформує у своєму листі, що до ЗДА прибув і веде уже діяльність у цьому напрямі, колишній міністер закордонних справ „т. зв. незалежної Словацької Держави" Фердинанд Дурчанський, що його демократичний чехо-словацький уряд засудив у 1945 році, як „воєнного злочинця і колляборатора з Гітлером". Інформуючи про це, екзекутива Ради Вільної Чехословаччини висловлює жаль, що Дурчанського допущено до ЗДА всупереч запевненню державного департаменту, — даного представникові „демократичної Чехо-Словаччини", що він допущений не буде.

Вслід за надрукуванням цього листа, у деяких американських газетах появилось повідомлення, що демократичний конґресмен з Брукляну, Еменюел Селлер, сповістив Американський Жидівський Конґрес, що йому не повелося встановити, яким чином д-р Дурчанський, „колишній керівник настановленого нацистами режиму", — прибув до ЗДА, і що він запротестував у цій справі рішуче перед державним департаментом. Водночас із цим Селлер пов'язав Дурчанського з Антибольшевицьким Бльоком Народів (АБН), заявляючи, що Дурчанський був головою цієї організації в Мюнхені. Заяву Селлера підхопила російська нюйоркська газета „Новое Русское Слово", доповнюючи її твердженням, що „Дурчанський співробітничав із нацистським режимом і в Нюрнберзькому процесі разом з прези-

(Закінчення на стор. 3)

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

МЕСЬЄ ЛЕТРОКЕР

Чи пам'ятаєте його? Пригадаймо!

Кінець жовтня 1957-го року. У Парижі — бенкет особливого характеру. Це танцюють юродиві на могилі нашого сл. п. Головного Отамана С. Петлюри. Танцюють, вшановуючи тим танцем тридцятліття з нагоди виправдання паризьким судом присяжних убивника Шварцбарта.

Нема сумніву, що справжнім аранжером того танку була червона Москва — фактичний убивця Головного Отамана. Наявним же провідником того танку чорних ворожих нам сил виявився... месьє А. Летрокер, тодішній голова французької Генеральної Асамблеї (Палати Депутатів).

Болючим, дивним і загадковим було для нас тоді це єднання представників французької влади з темними силами московської аґентури, а ще болючішим і обурливішим виявився фінал цієї антиукраїнської акції в Парижі — телевізія з 28 лютого 1958 р., яка сколихнула всім нашим громадянством, викликавши відому протестаційну реакцію українського суспільства.

Та ось останні події в Парижі вказують, що там створилась ситуація, над якою нам, українцям, треба б серйозно призадуматися. Як повідомлено у „Свободі" (ч. 33 з 18 лютого ц. р.) у статті „Серія великих скандалів", французькі слідчі суди заповнилися купами матеріялів про різні скандали, більших чи менших розмірів, в яких замішані й особистості, що займали ще недавно, в IV Республіці, високі державні пости.

Особливу увагу французького суспільства притягає афера так зв. „рожевого балету", на якому виступали втягнені обманом дівчата, і який закінчувався звичайно оргіями.

Учасниками „рожевого балету були найвищі достойники французького державного апарату. В цю справу, як виявилося, замішаний також і нам уже знаний колишній голова Палати Депутатів — месьє Летрокер!

Справа „рожевого балету" тепер у слідчих судових органах. Але нам, українцям, треба звернути на цеї особливу увагу. Чи не є це для нас приятлива нагода, щоб вивести на світло денне зазначену вище антиукраїнську аферу темних сил у Парижі? Дуже можливо, що судове слідство в справі „рожевого балету" та ролі в ньому месьє Летрокера дасть нитку й до таємних причин танку юродивих та телевізії з 28 лютого 1958 р. Хто зна. Адже спільний цим усім аферам ґрунт — моральний упадок — дуже легко було використати у бажаному напрямку неперебірливій у засадах червоно-московській аґентурі.

У всякому разі, нашим українським чинникам у Франції треба справі „рожевого балету" присвятити якнайбільше уваги.

Інж.-екон. М. Млаковий

ПРО ТУРНЕ КАПЕЛІ БАНДУРИСТІВ

З великою приємністю перечитав я дуже гарно написану серію статтей п. М. Мінського „З бандурою по Европі". І хоч сам цей спогад є потішаючим, то читачам його місцями чомусь тяжко було здержати сльози, коли гадкою увійдете в положення мистців, котрі перед „пробним" виступом в Парижі тремтіли не за свою особисту кар'єру, а за добре і правдиве ім'я для своєї Батьківщини.

Незалежні держави вже самим своїм іменем роблять марку для своїх мистців. Нашим мистцям приходиться самим гірко здобувати ту марку для себе і правдиве ім'я для своєї Батьківщини. Очевидно, що якби так наше громадянство у вільному світі мало більше зрозуміння до своєї Капелі Бандуристів, то цим бандуристам хоч не треба було б мучитися в невигідному транспорті, приміщеннях і т. д.

Це саме стосується не тільки бандуристів, але також піддержки для наших науковців, котрі при нашій матеріяльній допомозі могли б зробити так багато доброго для поневоленої України.

Сумно вражає твердження п. Мінського про те, що німці знають про нас менше, ніж американці. Та годі погодитися з тим, що німці не знають про нас з причини браку інформації про Україну, бо чи могло б бути для німців щось кращою інформацією про Україну як перебування в Німеччині протягом повоєнних років кількасот тисяч українських втікачів, серед яких находились центри нашого релігійного, наукового і політичного життя на еміграції? Здається, що в цілій Німеччині не було закутини, де не було б наших людей.

Думаю, що це незнання треба приписати ментальності німців, їхній заскорузлій політичній впертості і респектові перед силою. Чи можна вірити в те, що німці позбулися прагнення проводити народами і після розвалу Росії перейняти провід в Европі та продовжати політику шукання „лебенсравму" через „дранг нах Остен"?

К. К.

Денвер, Колорадо.

І ЩЕ ОДИН...

І ще один,
уже останній вірш
Про тебе, перша весно,
Валентино.
Ти в снах моїх
незаймана стоїш
І утікаєш, швидко,
як хвилина.

Однак встигаю
в легкокрилу мить
Важкого сну,
що за життя милліший,
Тебе, як сяйво
гаснуче, зловить,
Як не для себе,
то хоча б для віршу.

Я прокидаюсь,
і шумлять в ушах
Дніпра (що снивсь мені)
гучні прибої
І тихо плаче
зрушена душа
За всім, що відцвіло
разом з тобою.

МИХ. СИТНИК

Юрій Таркович

20 РОКІВ ТОМУ В КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ

(Спогади з праці в редакції щоденника „Нова Свобода")

(2)

Нижню Бистру вважали за непоборну твердиню русофільства. Хитрі агенти пересвідчували, що причиною їхньої вбогости є те, що вони не належать до Мадярщини, яка має хліб. Але при чому тут, можна б сказати, русофільство? Місцеві русофіли, які не вміли скласти й одного речення ані російською, ані будь-якою іншою мовою, твердили селянам, що москалі хочуть їх ввести в лоно корони Св. Стефана, а всі інші проти цього, отже проти їхнього добробуту. Були й інші типи русофілів, з учителів і часто, на жаль, з православних священиків, бо це село було православне. Ці втовкмачували в голови переважно неписьменних селян, що України взагалі немає, бо, мовляв, де ж може бути Україна, коли на північ від нас Карпати, через які ніяка річка не тече, а всі річки течуть в напрямі Мадярщини? Часом просто неймовірними аргументами користувалися вороги українства. Коли в село Нижня Бистра випадково попадав національно-свідомий учитель, то він там довго не витримував. Як тільки місцеві руссо-мадярони довідалися, що учитель — українець, то в його помешканні вибивали вікна, а з нього самого прилюдно глузували, а іноді й побивали його. Такий учитель звичайно втікав, а на його місце приходив „свій" мадяро-угро-русин чи як там.

Ось у це село якось попав, як православний священик, мій шкільний товариш із Волового, Гаврило Путраш. Його прізвище, мабуть, ніколи не забуду. Путраш був свідомий українець. Як тільки підбурені протиукраїнськими елементами селяни довідалися, що новий священик „українського направлення", вони вислали до нього делеґацію, яка заявила, що про Україну нічого не хочуть чути і щоб він в національно-політичні справи не вмішувався, якщо йому дорогий у його хаті спокій. А священик був жонатий і мав дитину.

Одного дня в січні 1939 року входить до нашої редакції декілька селян і здоровляться прийнятим тоді „Слава Україні". Вітаємо їх і просимо сідати. Селяни не сідають, а один з них з вигляду найстарший віком, по короткій надумі спокійно і урочисто заявляє приблизно таке: „Ми — селянська делеґація із села Нижня Бистра. Ми переконалися, що нас увесь час обдурювано. Ми переконалися, що ми — українці, сини великого українського народу. На доказ того, що ми щиро, з переконання вступаємо на новий, правильний шлях, все село вирішило повних три місяці не брати в рот і краплі горілки". Після того делеґація попросила нас все це дослівно надрукувати в „Новій Свободі".

Пізніше, уже в часи мадярської окупації, якось в Хусті я випадково зустрівся із священиком Гаврилом Путрашем. Він мені потвердив, що в селі Нижня Бистра ніхто не пив горілки аж до приходу мадярів. Селяни встановили свої стійки, які пильнували, щоб ніхто не заходив до корчми.

Польські терористи

До редакції щораз більше надходило листів із скаргами на польських терористів, які у великій кількості переходили з півночі на Закарпаття. Населення в той час майже в усіх своїх справах зверталося до редакції з проханням посередництва. Люди часто не знали, до кого, на яку адресу в тій чи іншій справі писати, і писали до редакції.

Польські терористичні банди не тільки переривали важливі комунікаційні зв'язки, передусім мости, але й часто вбивали свідоміших селян, учителів, священиків і всіх тих, які активно боролися за самостійність Закарпаття. Для цієї мети їх спеціяльно вишколювали в Станиславові, як про це ми довідалися від полонених терористів. Ясно, що Польща в такий спосіб хотіла допомогти Мадярщині в ліквідації українського Закарпаття. Терористи найбільше далися взнаки на Верховині, тобто в округах Волове і Воловець. Волівська округа — це край леґендарного Довбуша, не менш леґендарного Сьугая і Ілька Лепея. Про цих двох останніх є доволі літератури в українській мові, переважно в перекладах з творів відомого чеського письменника Ольбріхта.

У столиці Верховини, в маленькому містечку Волове, де я ходив до школи і виріс, зимою 1939 року мав відбутися величавий, як на тамошні умовини, похорон жертв польського терору. Запрошено міністра Ревая, як представника уряду, чужих і своїх журналістів. Я виїхав на цей похорон від редакції „Нової Свободи".

Ідемо засніженим шляхом з Хусту на північ, долиною Ріки. В авті міністер Ревай, письменник Самчук, як представник паризького „Українського Слова". Іван Рогач і я. Розмова йде про те, скільки то може бути учасників на похороні українських жертв польського терору. Здогади — може п'ятсот, а може й тисяча. Більше не буде, бо люди застрашені терором і чутками про скорий прихід мадярів. До того ще вдарила дуже гостра зима, поїзди в цілому Закарпатті не ходять, автобусне сполучення майже не існує. Я, як уроджeнець цього краю, більш оптимістичний, бодай таким хочу бути.

В'їжджаємо до Волового. Перед містечком велика вітальна брама на честь міністра Ю. Ревая. Це ж перший раз у своїй історії Верховина вітає представника свого, українського уряду. Розглядаємось навкруги і не віримо своїм очам: не сотки, як більшість із нас передбачала, але тисячі народу з великими синьо-жовтими прапорами і безліччю маленьких національних прапорців. Виходить, — тріскучий мороз, снігові і терор поляків народу не застрашили. На вулицях транспаренти з написами „Хай живе український уряд", „Вітаємо українського міністра", „Смерть польським терористам" і т. д. Я сам здивований, бо такої маси народу не сподівався. Не сподівався й такого щирого захоплення з нагоди приїзду члена українського уряду, бо ж знаю, що наші верховинці не так то легко захоплюються.

Пізніше ми довідалися, що на урочистий похорон прибуло понад 15,000 народу. Не було ані одного села, з якого не прибула б делеґація. З найдальших сіл люди йшли пішки понад 30 кілометрів, щоб віддати останній поклін жертвам терористів і побачити „свого міністра".

Для мене особисто цей січневий день 1939 року був може найщасливішим у житті. Мав я честь приїхати сюди як молодий тоді журналіст-початківець з українським міністром, приїхати в рідні околиці, де колись ходив до школи, під час вакацій пас ягнята і корови, де слухав оповідання про Довбуша і Сьугая.

Похорон відбувся справді урочисто. Панахиду правили греко-католицький і православний священики, бо ця околиця мішана під релігійним оглядом. По повороті до Хусту пізно вночі приємно було писати довгий репортаж для „Нової Свободи".

Перед редакцією виступали кожного дня нові проблеми, до яких треба було негайно знайти відповідний підхід. Так перед святом Соборности в Хусті 22 січня 1939 року ворожа пропаґанда випустила масу летючок. В одній із них писалось: „Українські еміґранти зі Львова і Києва обдурюють вас, русинів". І вияснювалось, що „обдуреному русинові" ніякого діла до Свята Соборности немає, бо це, мовляв, справа українських еміґрантів, а не місцевих „русинів". В іншій летючці говорилося: „Мадяри дадуть вам повну автономію і привезуть хліба та солонини... Женіть (виганяйте) українців, українці, це уніяти, вони заборонять православ'я". Такі летючки пускались очевидно тільки в православних околицях, щоб нацьковувати православне населення на греко-католиків з Галичини.

(Закінчення на стор. 4-ій)

ШЕВЧЕНКО Й ДІТИ

Оформлене П. Андрусевим оповідання Р. Завадовича п. з. „Великі та щасливі ростіть" основане на маловідомому епізоді з життя Т. Шевченка, а саме допомоги, якої поет зазнав від дітей села Мошни під час його арештування й ув'язнення в сільському арешті царською поліцією, — висувається на чоло матеріялів березневого числа „Веселки".

Шевченківська тема заступлена ще уривком з „Гайдамаків" (оповідання діда про Коліївщину) з репродукцією ілюстрції П. Андрусева (дід розказує) зі збірки оповідань В. Барагури „Меч і книга" та кількома загадками й ребусиками до слів Т. Шевченка.

Шевченківський цикл доповнений українознавчою тематикою, а саме продовженням казки О. Керч п. н. „Чарівний глек" (ілюстрація Г. Мазепи) на народно - казкових мотивах, розділом „Розкажи про Україну" зі „Щоденника школярки Мілочки" Г. Черінь (ілюстрація Е. Козака) і народним переказом про „Два камені - багатирі".

Українознавчий цикл вміло поєднаний із сезоновим зимово - ранньовесняним циклем віршів М. Петрова „Березень": Кінець зими й прихід весни є темою гумористичного вірша Г. Черінь „Бабодід", „Бідної баби" К. Перелісної, „Чарівна іде весна" У. Кравченко й „Діти, вже скоро весна!" Л. Полтави. Образок з життя української природи гарно змальований Л. Персидською в оповіданні „Зайчик" (ілюстрація М. Дмитренка).

Превеселу образкову історійку знайдуть діти в гротеску „Чап - Чалап" з текстом і ілюстраціями Е. Козака.

Оповідання О. Цегельської „Як песик зрадив Петрика" (ілюстрація Е. Козака), вірш „Киця - лікар" (І. Евентуальний — А. Климко), дописи з життя дітей, продовження історичної казки „Богдан - характерник" Р. Завадовича — І. Холодного доповняють це ранньо - весняне число „Веселки", що має 18 окремих наголовків, 14 прізвищ авторів і 7 ілюстраторів.

Чолову ілюстрацію „Бідна снігобаба" виконав М. Левицький. Число надруковане в кольорах — зеленому й теракота.

В. Б.

ЖУРНАЛІСТА КЕНГЕМА ВИБРАНО НА ГОЛОВУ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ПАЛАТИ ЗДА

Вашингтон. — Торговельна Палата ЗДА по раз перший в історії цієї країни вибрала на свого голову журналіста-редактора „Ди Кріштієн Сайнс Монітор" 55-річного Ервіна Д. Кенгема. Він почне урядувати як 32-ий голова Торговельної Палати 28-го квітня ц. р., обіймаючи цей пост по теперішньому голові Вільямові А. Мек Доннелові, який є і головою банку в Ст. Луїсі. Кенгем говорив із журналістами на різні економічні теми, і сказав, що робітничі організації були б „сильніші, коли б були зорганізовані на дійсно добровільній основі".

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Загальні Збори „Самопомочі" в Шикаго, Ілл.

11-го січня 1959 р. відбулися Загальні Збори нашого Відділу Т-ва „Самопоміч". Для вірної оцінки звіту з діяльности Т-ва треба мати все на увазі: провідну ідею, характер і програму цього Т-ва. Провідною ідеєю Т-ва „Самопоміч" є здійснювати християнську засаду любови ближнього й національні гасла єдности, соборности й солідарности. „Самопоміч" є християнською, соборно - українською, понадпартійною, демократичною, загально - громадською, добродійною установою. Програма Т-ва „Самопоміч" всестороння а найістотнішими його цілями є нести допомогу потребуючим братам залищенцям і імігрантам, не зважаючи на їхнє зрізничкування.

На ділі несення допомоги займало увагу Управи й виповнювало її працю. Несення помочі обіймає собою так установи як і приватні осби. Успішність цієї праці залежить від засобів, а засоби дають Управі члени й громадянство. Цими засобами є гроші й речі.

Гроші дістає Управа Відділу з членських вкладок, які минулого року винесли дол. 2.414.50; вуличної збірки, що принесла квоту дол. 444.46; збірок на збіркові списки, що дали Відділові квоту 711.25 дол. і принагідних пожертв (в цьому також до пушки „Брат-Братові"), що винесли квоту 225 дол. Усі ці титули принесли нашому Відділові минулого року разом квоту дол. 3,795.56.

В минулому році розділено грошові допомоги на суму дол. 2,694.12. Отже більше як половину з одержаних членських вкладок зужито на допомогову акцію. Цю грошову допомогу уділено слідуючим установам в Европі: Медично-Харитативній Службі й Українському Вільному Університетові в Мюнхені, Українському Центральному Допомоговому Об'єднанню в Австрії, Українським Военним Інвалідам і КоДУС-ові. Надто пересилала Управа Відд. дрібні квоти потребуючим родинам і особам в Европі. Незалежно від цього помагала Управа Відділу нашим братам - залишенцям в Европі ще й висилкою пакунків і в зв'язку з цим вислала туди 33 пачки з вбранням, взуттям а в цьому одну посилку з ліками.

Тепер Управа Відділу зайнята допомоговою акцією висилки пакунків на адреси 107 наших громадян в Европі, в цьому також зв'язкових нашої студіюючої молоді. Між потребуючими є поворотці з Сибіру, що живуть в жахливих умовинах, наші священики, монахині, студенти й дрібна дітвора в гуртожитку. В цю допомогову акцію включилися усі допомогові установи нашої громади а то Допомогове Т-во Українських Жінок, Золотий Хрест, Католицька Акція, Ліга Американців Українського Походження та Союз Українок. Усі ці установи ведуть цю акцію у власному крузі діяння але узгіднено, й Управа Відділу стоїть з цими Установами в діловім і дружнім контакті.

Щож до наших людей в Шикаго, які потребують помочі, то наш Відділ дає змогу членам користати з усіх благ, які дає їм радо Федеральна Кредитова Кооператива „Самопоміч", та з порад, яких уділює пані Катерина Гульчій в канцелярії Відділу у різних справах правно - адміністраційної натури. Понадто Управа Відділу давала членам і нечленам в міру потреби моральну й матеріяльну допомогу, зокрема допомагала в справах мешканевих і праці. Пані Гульчій уділила в минулому році 370 порад у різних справах правно - адміністраційної натури, головно в імігройних і податкових справах. При цій нагоді наповнялась дрібними, добровільними пожертвами пушка „Брат-Братові". Одна третина заінтересованих не була членами нашого Товариства.

Управа нашого Відділу уділила двом діточкам стипендії на побут через один турнус на оселі Т-ва „Самопоміч" як рівнож давала дрібні грошові пожертви безробітним.

Управа нашого Відд. вдержувала весь час в минулому році тісний контакт з тижневиком „Українське Життя", на сторінках якого засадно поміщувала звідомлення про свою працю. Подавано оголошення через радіо-студію „Голос України". Вкінці популяризовано справи нашої Установи також при помочі летючок.

6го грудня м. р. відбулися з ініціятиви Об'єднання УАГ-Організацій, а 12-го грудня м. р. з ініціятиви Ліги АУПоходження наради в справі відзначення ювілейних роковин 40-річчя Соборности й 41-річчя Самостійности України, на яких то нарадах брав участь також представник нашого Відділу.

На Загальних Зборах вибрано нову Управу, яку очолює мец. д-р Орест Попель. Наш Відділ находиться в стадії розвою й поширювання своїх сил також на інші ділянки всебічної статутової програми.

Управа

Відвідини Ів. П. Багряного в Дітройт, Міш.

В останніх днях лютого до Дітройту загостив голова УНРади, письменник Іван Багряний. Зустрінули гостя на залізничому двірці настоятель катедри св. Покрови о. прот. М. Лящук, пастор Боровський, голова Федерації Американських Українців п. Василь Довгань та ряд представників української громади.

Ів. Багряний зустрічався із визначною українкою міста Дітройту п-і Марусею Бек, яка привітала його у будинку Міської Ради, як діючий посадник міста. Вручивши голові УНРади ключ від міста, п-і Маруся Бек розповіла письменникові про власні літературні спроби та журналістичну діяльність в у країнських жіночих журналах. На жаль, через перевантаження працею, вона не може приділяти цій ділянці належної уваги.

На прощання п. Ів. Багряний присвятив їй свої „Тигролови". Взаїмним побажанням успіхів закінчилась ця зустріч.

Згодом І. Багряний зустрівся із представниками місцевої англомовної преси, протягом двох годин відповідаючи на ряд поставлених питань.

Склавши візиту Високопреосвященному архиєпископові Володимиру, голова УНРади відвідав могили визначних покійників — Б. Іваницького та ген. Б. Палія.

У неділю 1-го березня гість мав доповідь на тему „Батьківщина і ми" перед виповненою авдиторією залі Українсько - Американського Осередку. Після доповіді і дискусії, відбулося спільне прийняття, де виступали зі словом ряд визначних громадян українського Дітройту. Переведена збірка на УНРаду принесла 300 дол. Філія ОДУМ-у передала письменникові 100-доляровий чек на видання другого тому „Марусі Богуславки".

Наступного дня, відвідавши губернатора Вільямса, І. Багряний від'їхав до Торонта.

Всі три дітройтські щоденники подали об'єктивні інформації про особу Багряного, його досвід як в'язня-письменника, автора успішних „Тигроловів". Наголошуючи опінію Багряного про недалеке падіння комуністичної системи, часописи коментують його вислови про становище України, відносини в СССР, погляди на справу Пастернака тощо. Поміщуючи фотознімку Івана Багряного „Дітройт Нюз" дав заголовок: „Письменник передбачає упадок совєтів до 1969 р.".

Під надзаголовком „Він втік із Сибіру" та заголовком „Падіння червоних" часопис „Дітройт Таймс" починає свою обширну статтю: „Падіння російського уряду шляхом взаємодій внутрішніх і зовнішніх сил було передбачено тут Іваном Багряним — повістярем та головою Української Національної Ради в екзилі". „Автор передбачає революцію в совєтах" — пише часопис „Фрі пресс" — називаючи І. Багряного передовим українським письменником та антикомуністичним діячем.

Ол. С.

● Большевики, затримавши в половині січня 13 японських рибалок з їхніми човнами за нібито порушення суверенности совєтських вод на Далекому Сході, тепер звільнили їх, але човни з рибою та всім рибальським знаряддям загарбали. Японський уряд навіть не протестував проти цього, бо вже звик до щоденних совєтських грабіжей.

СПРАВА ПРИЇЗДУ ДУРЧАНСЬКОГО

(Закінчення зі стор. 2)

дентом Словаччини Тісом був визнаний воєнним злочинцем і засуджений до кари смерти".

Д-р Дурчанський, який виступав із промовою на святі Словацької Незалежности, влаштованому в готелі „Валдорф Асторія" в Ню Йорку 15-го березня ц. р., був примушений спростувати всі ці ревеляції, і треба об'єктивно признати, що американська преса, зокрема „Ню Йорк Таймс" дали місце для його вияснень. На доказ, що він не був аж таким „нацистським коляборатором", як це проголошено в пресі, д-р Дурчанський зацитував відповідні місця з „Документів про закордонну німецьку політику 1918-1945" (томи 9 і 10), виданих Державним Департаментом ЗДА, в яких стверджується, що він не співпрацював з нацистським режимом. Водночас із цим Дурчанський ствердив, що за його урядування на становищі міністра закордонних справ (1939-1940) у Словаччині не було переслідувань жидів, ані їх ув'язнювання в концентраційних таборах, ані видавання їх нацистам. Щождо засудження його на смерть за догадну співпрацю з Гітлером, то зробив це не воєнний трибунал у Нюрнбергу, але чехо-словацький уряд в 1947 році на вимогу комуністів.

На оборону Дурчанського стали американські офіційні чинники, зокрема уряд Служби Іміграції у Вашингтоні, який ствердив, що проти допущення д-ра Дурчанського до ЗДА не було ніяких законних перешкод, і що він прибув до ЗДА 4-го березня ц. р. з постійною візою, виданою генеральним консулом ЗДА у Мюнхені після перевірки його життя і діяльности.

Так закінчилась покищо справа з Дурчанським, що її деякі кола хотіли використати в кампанії проти словацького незалежницького руху на еміграції.

З наших буднів

НА ЗЕМЛІ БЕЗ СОЛОВ'Я

Шановні громадяни, можна мене вітати з ювілеєм! Так, сьогодні, в суботу 21-го березня, о год. 9.30 ранку, минуло десять років із того моменту, коли військовий транспортовець „Ерні Пайл" висадив мене в нюйоркській пристані.

Тож є поважна причина до „целебрації". Яка шкода, що мій шеф від „Диса Микити", достойний Еко, сидить у далекому Дітройті і випиває ювілейну гару „смирнівки" сам (евентуально з Дуфтою - Нижанківським). Бо для історії треба віднотувати факт, що знаменитий наш Еко приїхав до ЗДА якраз тим самим транспортом і того самого дня.

Щастя від Пана Бога, що „Ерні Пайл" привіз тоді до Америки ще одну визначну особу — бувшого, розбитого під Бродами, дивізійника, а пізнішого менаджера „Союзівки", Славка Балабана. То вже, хіба, зійдемось обидва, заспіваємо „О пів-до-другої години", та піднесемо зайву гарку за здоров'я був. президента Трумана, який підписав дуже файний закон про допущення до цієї країни 220,000 діпістів.

А другий такий порядний голов'яга, це мій вуйко-спонзор, що підписав мені „ашуранс".

— Ну, ти, хіба не маєш причини нарікати на ці контри, — сказав вуйко напередодні „ювілею". — Десять літ сидить хлоп в Америці і ще ні разу ногою в шані не був.

А я й не нарікаю. Я не нарікав би навіть тоді, якби мусів ходити до „шапи", а що не мушу, то тим воно й краще. Сиджу собі, та й пишу всякі сторії, а газети це друкують та й ще гроші платять. То правда, що за такі гонорари не скоро тут доробишся автомобіля, гого я собі й не бажаю, бо не вмію провадити авта. Зрештою — колега-редактор Кагмар якось досі возив мене своїм „каделяком" на вакації, то може і далі буде возити.

Розуміється, що й на сонці є плями, то гому не мало б їх бути у таких великих „контрах", як Америка?.. Але я не належу до шукачів плям на сонці, як деякі еміграційні і крайові поети. От, минулого літа, побував тут український совєтський поет Любомир Дмитерко, і після цих відвідин надрукував у „Літературній Газеті" в Києві поезійку, в якій назвав Америку „країною, де не співають солов'ї". І щиро співчував тутешнім молодим людям, що мусять закохуватись, не чуючи трелів соловейка...

Соловейко - пташка олрайт, сказати б — наша, національна, в укрпоезії сильно популярна. Це ж Володя Сосюра написав, що Україна це пісня солов'їна, образ такий гудесний, аж тебе від нього під скитальським серцем скобоче! Та що з того, що образ гудесний, і що в тебе колись під вікном „соловейко лящав на калині", коли саме, під гас того лящання, любили загримати в твої двері нігні гості і сказати: „Собірайсь!"

Оце ж і є одна з пригин, гому такі ювіляти, як достойний Еко ги я, грішний, святкують тепер 10-ліття свого прибуття на „землі без солов'я"... Хай вона буде без солов'я, але й без „горного ворона".

А щоб цей ювілей гідно, по-Божому, закінгити, піду завтра, в неділю 22-го березня, до гайскулу на евню „Б", на представлення Ансамблю Акторів Легкого Жанру „Пригадаймо Львів". Вистава, кажуть, перша кляса: буде там один спеціяльний „нумер" за львівських солов'їв...

Ікер

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка вважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників.

†

Ділимося сумною вісткою, що в середу, 18-го березня 1959 р. ненадійно упокоїлася в Бозі на 58 р. життя наша Найдорожча

МАМУСЯ, БАБУНЯ і ТЕТА

бл. п. Ольга ОКОЛІТА з Сохорів

ПАРАСТАС відправився в п'ятницю, 20-го березня, о год. 8-ій веч. в пох. заведенні І. Гасина у Филаделфії. ПОХОРОН в суботу, 21-го березня з того ж заведення до Катедрального Храму, а відтак на цвинтар у Факс Чейз.

Горем прибиті:

Донька — ІРИНА з мужом ГРИГОРОМ КУЗЬМОЮ і внуками МАРІЙКОЮ, ЗЕНЕЮ і ЮРКОМ
Син — БОГДАН з дружиною МАРІЄЮ
Сестра ЯРОСЛАВА МЕДИЦЬКА з мужем СЕМЕНОМ і дітьми
Брат ОСИП СОХОР з дружиною МАРІЄЮ і дітьми
Брат ПЕТРО СОХОР з дружиною ОЛЬГОЮ

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Подаємо до відома, що збори Б-ва св. Йосафата, Відд. 217, відбудуться в неділю, 22. березня, в церковній залі під ч. 305 Гадсон Евню, в год. 2-ій. Тому, що в часі зборів не вигідно збирати місячні вкладки — фін. секретар і касир будуть на залі збирати вкладки від год. 1-ої. На зборах 22. лютого зайшли деякі зміни у виборі нового уряду й теперішній його склад слідуючий: Володимир Колданський, предс.; Тома Гевуля, заступ.; Онуфрій Голод, фін. секр.; Роман Пристай, рек. секр.; Володимир Симонів, касир; Микола Максиій, заст. касира; контрольори: Конст. Шевчук, Андрій Задорецький, Микита Василишин; надзиратели хворих: Микола Луцишин, Михайло Гнатків, Варвара Николайко, Евдокія Сорохтей; господарі залі: Антін Богуцький і Бартко Гарбуз. — Р. Пристай, рек. секр.

Не передбачають тепла до половини квітня

Вашингтон. — Федеральне Бюро Погоди передбачає, що в місяці від половини березня до половини квітня в східніх стейтах ЗДА буде температура нижча від нормальної для цієї пори. А нормальна пересічна температура для цієї пори повинна бути така: в Ню Йорку — 45.1, Шикаґо — 42.4, Денвері (Колорадо) — 42 і в Сан Франціско — 53.4 Фаренгайта. Тепліше має бути в західній частині країни, від Дакоти і Тексасу на Захід. Найхолодніше має бути в північно-східніх і південних стейтах. В тих самих стейтах на сході і півдні буде найбільше атмосферичних опадів. Найсухіше буде в центральних і західніх стейтах.

Аспірина може спричинити кровотечі в шлунку та анемію

Ню Йорк. — Досліди над вживанням аспірини виявили, що цей старий лік може бути шкідливий, коли його вживати в більшій кількості. Англійські, голляндські і канадійські лікарі ствердили, що ті особи, які мають виразку шлунка дістають кровотечу після того, як в більшій кількості вживають аспірини. Лікарі передбачають, що часте вживання аспірини спричиняє анемію, це значить недостачу заліза. Лікарі заявили, що „надійшов час, коли треба докладніше прослідити наслідки аспірини на шлунок. Д-ри А. С. Алварез і В. Г. Саммерскілл із Лондону ствердили, що аспірина витравляє своєю кислотою ранки на стінках шлунка і кишкового проводу. Анемію (недостачу заліза) знайдено в пацієнтів, які зажили від вісьмох до 10-ох аспірикових таблеток тижнево. Знайдено її і в того пацієнта, який на тиждень ковтав аж 30 таблеток аспірини. Лікарі доражують аспірину як лік проти паралічу, але, як видко з нових дослідів, треба її зажививати тільки за порадою лікаря.

● **14-ті Звичайні Загальні Збори Союзу Українців у Великій Британії** (СУБ) відбудуться в днях 27 і 28 березня ц. р. в Лондоні (Англія). На порядку нарад звіти з діяльности керівних органів СУБ-у й обрання голови СУБ-у, 20 членів і 5 заступників ради, мирового суду і контрольної комісії.

● **Альфред Крупп**, голова одної з найбільших у світі сталеварних компаній в Дюссельдорфі (Німеччина) прибув до Японії, щоб обговорити з урядом і промисловцями можливості співпраці японського і німецького сталевого промислу і капіталу.

● **Число студентів**, які вивчають російську мову в Пенсильванійському університеті становить 281 — в п'ять разів більше у порівнянні з минулим роком і далеко перевищує число студентів які вивчають грецьку, латинську, італійську, португальську і румунську мови.

20 років тому в Карпатській Україні

(Закінчення зі стор. 2)

які цілими масами нелегально прибули на Закарпаття допомагати здобувати незалежність. В греко-католицьких околицях натомість спеціяльні агенти пускали чутки, що „українці — православні, і вони заборонять вашу греко-католицьку віру". В цьому випадку був натяк на українців з Придніпрянщини, які брали дуже активну участь в національному відродженні Срібної Землі.

Редакція на всі такі летючки та поголоски мусіла реаґувати негайно, але рівночасно обережно, з огляду на релігійні почування населення.

Не зважаючи на всякі такого роду поголоски, летючки, застрашування та фізичний терор, старовинний княжий Хуст знову таки вперше у своїй довгій історії побачив справді величаве Свято Соборности, на яке прибуло 30,000 осіб з всіх закутин Закарпаття. Ця цифра справді небувало велика, коли зважити, що ціле місто Хуст начислювало не повних 20,000 населення. Проти учасників Свята вороги українства робили фізичні напади, одною з жертв яких став і рідний брат автора цих рядків. Йому, тоді 22-річному юнакові, ушкодили праве око, яке потім у лікарні в чеському місті Брно прийшлося вийняти. Автобус, яким поверталася додому одна з делеґацій Воловщини, обкидано біля села ...и за 5 кілометрів від Хусту, ґранатами.

З рамени редакції я відбував численні подорожі з членами уряду майже по всіх районах Закарпаття. Висилала мене редакція для репортажів з поїздок сл. п. о. д-ра А. Волошина, з міністром Ю. Ревасом і міністром А. Штефаном. Під час цих подорожей я на власні очі бачив, як відроджувалось Закарпаття, ця колись „Богом і людьми забута земля", переконувався, що навіть тисячоліття неволя не може вгасити прагнення народу до волі.

Кінець

